

Profesoara Mira Ghișoiu – model de generozitate și erudiție

Motto : “Există în lume, și chiar în lumea artiștilor, oameni care merg la muzeul Luvru, trec repede, și fără să le acorde o privire, prin fața a numeroase tablouri foarte interesante, considerate de categoria a doua, și se postează în fața unui Tizian sau unui Rafael, unul dintre acelea pe care gravura le-a popularizat cel mai mult; apoi ies satisfăcuți, spunându-și cu toții : Eu cunosc muzeul meu. Există și oameni care, citind odinioară Bossuet și Racine, cred că posedă istoria literaturii”. Charles Baudelaire

Am început evocarea de față cu un citat, care, cred că ilustrează cât se poate de bine un adevăr incontestabil, acela că pentru a avea o viziune de ansamblu asupra contribuției unei anumite categorii profesionale, este necesar să cunoaștem și să apreciem la justa valoare contribuția fiecărui membru al acesteia. Aplicat pedagogiei și artei pianistice românești, acest principiu ne ferește de abordări exclusiviste ori subiective. Fără a minimaliza aportul excepțional al unor nume sonore ca Florica Musicescu și Constanța Erbiceanu, credem că e bine să așezăm la locul cuvenit contribuția unor maeștri cu vocație, cărora le datorăm în mare măsură formarea noastră profesională și umană, precum și evoluția ascendentă a pedagogiei pianistice românești.

Proiectul monografiei catedrei de pian general vine în sprijinul acestor afirmații. De-a lungul timpului, colectivul catedrei de pian general a fost alcătuit din cadre didactice cu un înalt nivel profesional, manifestat în activități prodigioase cu conținut didactic, științific și artistic. Învățământul preuniversitar actual este asigurat de un număr impresionant de profesori de pian și de muzică, formați la Conservatorul bucureștean, sub îndrumarea de excepție a pedagogilor care au alcătuit (și alcătuiesc) catedra de pian general.

Printre portretele de pedagogi pe care mi le-am propus să le realizez se află acela al doamnei Mira Ghișoiu, profesoara mea din copilărie și de mai târziu, dacă facem referire la învățământul continuu promovat încă din vremea lui Liszt , dar și de pedagogia actuală. Primele noțiuni la instrument le primisem de la o profesoară din Găiești, domnișoara Eugenia Rugină, care, după 2 ani de lecții, i-a sfătuit pe părinții mei să-mi găsească o profesoară de pian cu o pregătire superioară. O prietenă din București le-a recomandat-o pe doamna Ghișoiu.

În anul 1956, doamna Ghișoiu lucra ca normatoare pe un șantier de construcții din capitală. Deoarece provenea dintr-o familie cu origine aristocratică, nu i se permitea să lucreze ca profesoară de pian sau ca avocat, în conformitate cu pregătirea sa. Mira Christide (după căsătorie, Ghișoiu), s-a născut în 5 noiembrie 1911, în comuna Dobrosloveni, în apropierea

orașului Caracal. Părinții săi studiaseră muzica la conservatorul bucureștean, tatăl fiind un pasionat culegător de folclor din zona Olteniei. De-a lungul timpului, acesta scrisese și câteva compoziții pentru pian, de inspirație folclorică, pe care le-am găsit mai târziu în biblioteca fiicei sale din str. Drubeta nr. 15. Din relatările doamnei Ghișoiu am aflat că la un moment dat, Dumitru Christide dirijase câteva spectacole la Opera română.

După modelul părinților săi, Mira Christide a urmat studiile Conservatorului bucureștean, avându-i printre profesori pe doamna Muza Ghermani Ciomac la pian, pe Constantin Brăiloiu la istoria muzicii și pe Paul Constantinescu la armonie. În paralel, a urmat cursurile de la facultatea de drept. Cariera didactică a început-o cu lecții particulare, date în puținul timp liber pe care îl avea.

Pe doamna Ghișoiu am început să o cunosc și să-i admir calitățile în clipa – îndepărtată în timp – în care m-a făcut să înțeleg că pentru dânsa valoarea supremă, căreia îi subordona totul era devotamentul față de elevii săi, față de oameni și de nobila misiune de pedagog. Totul era în înfățișarea dânsei armonios : trăsăturile feței, ținuta elegantă, euritmia mișcărilor, atitudinea, vorba și gesturile sale, calmul și simțul măsurii, seninătatea gândului său exprimat cu sinceritate, pendulând între muzicalitate și ideeție elevată.

Aceste calități proveneau dintr-un stil de viață exemplar, marcat de simplitate și modestie. Prima impresie pe care am avut-o despre viitoarea mea profesoara a fost covârșitoare : aveam în față o doamna frumoasa, cu o ținută elegantă, o ființă care se remarcă prin distincție și noblețe.

Surâsul încurajator m-a determinat să-mi înving timiditatea. Am simțit imediat dorința de a lucra sub îndrumarea domniei sale. Întâmplarea a făcut ca să particip la un concurs național organizat în primăvara anului 1957. La faza regională, desfășurată la Pitești, am obținut premiul I, iar juriul a întrebat cine este profesorul de pian care m-a pregătit. Imediat după concurs, doamna Ghișoiu a fost solicitată să devină profesoară de pian la Liceul de muzică din Pitești, care fusese înființat de curând. Continuând lecțiile particulare cu dânsa, m-am înscris la Liceul de muzică din Pitești, ca elev extern, unde participam doar la examenele de pian și de teorie și solfegiu.

Activitatea profesională de excepție a doamnei Mira Ghișoiu la Liceul de muzică din Pitești a fost apreciată cum se cuvine, fiind numită șefa catedrei de pian principal. Cu modestia cunoscută, a refuzat postul de director care i s-a oferit. Numeroși elevi ai săi din acea perioadă au devenit studenți apreciați ai conservatorului bucureștean și, după terminarea studiilor, au activat ca profesori de pian la liceele de muzică din provincie

și capitală. În clasa a V-a am intrat la Liceu de muzică nr. 1 la clasa prof. Gina Solomon; pe parcursul gimnaziului soții Ghișoiu ne-au oferit cu generozitate - mie și sorei mele Violeta -, posibilitatea de a locui în condiții foarte bune în casa dâșilor.

Din anul 1962 doamna Ghișoiu a ocupat prin concurs funcția de lector universitar în catedra de pian complementar a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, remarcându-se prin profesionalism și devotament față de nobila misiune pedagogică, pe care și-a asumat-o cu toată dăruirea și responsabilitatea. A lucrat un timp și la Liceul nr. 1 de muzică, actualmente *Colegiul de arte Dinu Lipatti*.

Am multe amintiri legate de doamna Ghișoiu, în calitate de pedagog și de om cu o aleasă ținută morală. Era o personalitate puternică, pe care greutățile vieții nu au doborât-o. Avea un temperament deschis și energic, caracterizat prin entuziasm, sinceritate și un pronunțat simț al umorului. Nu s-a plâns niciodată de nedreptățile la care fusese supusă familia dâșei după evenimentele anului 1944.

Cu optimismul cunoscut a putut depăși numeroasele dificultăți pe care viața i le-a prilejuit în numeroase ocazii. În momentul naționalizării, a părăsit casa părintească cu câteva mobile transportate într-un camion, printre care se afla și pianul Ehrbar, pe care a dat lecții la București și pe care l-am moștenit de la dânsa.

Profesoara Mira Ghișoiu a avut o relație specială cu elevii și studenții săi, bazată pe stimularea permanentă a acestora. În demersul său pedagogic, se baza pe calitățile fiecărui elev în parte, pe care știa să le fructifice la maximum. Atitudinea deschisă, prietenoasă, tolerantă, care nu excludea exigența profesională, i-a asigurat succesul în activitatea de pedagog. Acestor trăsături ale personalității sale li se adăugau o vastă cultură muzicală și generală. Doamna Ghișoiu vorbea fluent franceza și germana și avea o bibliotecă impresionantă în care, alături de cărțile despre muzică, se aflau lucrări valoroase de filozofie, de literatură și religie.

Adeptă a învățământului continuu, la vârsta de 45 de ani a început să studieze limba engleză, reușind să o stăpânerască la un înalt nivel după o perioadă de timp. Îi plăcea să citească sonetele lui Shakespeare și poemele lui Byron în original. Avea întreaga colecție a revistei culturale franceze *Conférenca* din perioada interbelică, unde se aflau numeroase studii dedicate muzicii. Ținea legătura cu fosta sa profesoară de pian, doamna Muza Ciomac, căreia îi ducea periodic elevii ca să-i asculte.

Ca trăsături definitorii ale personalității sale menționăm erudiția și măestria pedagogică; în opinia celor care au cunoscut-o și au lucrat sub îndrumarea sa, doamna Ghișoiu întruchipa intelectualul umanist și

pedagogul cu vocație, care și-a dedicat întreaga viață formării profesionale și morale a discipolilor săi.

Le-a fost mereu alături prietenilor aflați în dificultate; cu o energie fără egal, i-a ajutat pe câțiva pedagogi și intelectuali, care aveau o situație financiară modestă în perioada comunistă. Din domeniul muzicii le amintim pe pianista Nadia Chebap, pe profesoara Felicia Saegiu (nepoata apreciatei profesoare Emilia Saegiu) și pe colega de conservator Leontina Coban. Pe doamna Felicia Saegiu, care, din cauza dosarului, nu putea fi încadrată în muncă, a sprijinit-o să devină profesoară de pian la Liceele de muzică din Pitești și Giurgiu.

Printre gesturile sale generoase se remarcă și ajutorul neprețuit acordat lui Laurențiu Dincă, un copil extrem de dotat, provenit dintr-o familie modestă din Oltenia. La liceul de muzică nr. 1, băiatul stătea la internat, dar avea o sănătate fragilă și nu putea să se dezvolte cum trebuie. În perioada respectivă, profesorii de la liceu vizitau periodic internatul și se ocupau de educația elevilor de acolo. Impresionată de situația băiatului, doamna Ghișoiu, care nu avea copii, a hotărât să-l sprijine în perioada studiilor, pentru a putea progresa la nivelul talentului său violonistic.

Familia Ghișoiu a luat copilul acasă și s-a ocupat de educația lui pe multiple planuri. I-a plătit lecții de vioară (cu profesorii Garabet Avakian și Sandu Albu) și de limbi străine, i-a cumpărat o vioară italiană de marcă. La momentul respectiv, instrumentul valora cât o mașină *Dacia* nouă, adică 70.000 lei. Ca să nu-i strice dosarul, soții Ghișoiu nu l-au înfiat, mulțumindu-se cu contribuția eficientă în formarea lui profesională și umană. După terminarea studiilor de la Conservator (la clasa de vioară a prof. Ionel Geantă), Laurențiu Dincă a plecat la un concurs în Germania, unde a rămas definitiv; în scurt timp, a intrat prin concurs la orchestra simfonică din Berlinul occidental condusă de Herbert von Karajan.

Cum spațiul nu ne permite să oferim mai multe detalii despre generozitatea doamnei profesoare Mira Ghișoiu, ne vom referi pe scurt la latura pedagogică a activității sale. În munca la clasă, domnia sa a demonstrat un înalt nivel profesional și măiestrie pedagogică. Acorda o mare importanță abordării studiului pianului în conexiune cu celelalte discipline muzicale : teorie și solfegiu, armonie, polifonie, forme, stilistică interpretativă. Analiza în detaliu piesele împreună cu elevii săi, încercând să le faciliteze perceperea particularităților muzicale specifice, dar și a semnificațiilor acestora; munca minuțioasă era destinată valorificării expresive a tuturor parametrilor stilistici și estetici ai lucrărilor respective. Prin acest demers, domnia sa urmărea să le stimuleze creativitatea

studenților și să contribuie la creșterea randamentului studiului lor individual.

Într-o perioadă în care școala psihologică nu era foarte cunoscută în învățământul muzical românesc, doamna Ghișoiu se preocupa de detalii legate de comportamentul pianistic adecvat realizării unei interpretări de înaltă ținută artistică. Îmi amintesc cu pregnanță preocupările sale legate de cultivarea sonorității de mare calitate, prin intermediul unui tușeu și a unei pedalizări diferențiate cu subtilitate. În opinia sa, nu era suficientă imaginea clară a ceea ce dorești să exprimi la instrument; era necesară studierea detaliată a fiecărei mișcări, menite să evidențieze particularitățile melodice, ritmice, armonice, timbrale și de formă. În acest sens avea ca model de referință arta pianistică a lui Dinu Lipatti.

Promova cu consecvență **citirea la prima vedere**, coordonată cu un înalt simț de răspundere de către pedagog. Cu elevii săi parcurgea de preferință lucrări de J. Seb. Bach, precum *Albumul pentru Anna Magdalena* (integral în primul an), ciclurile celor **12** și respectiv **6 Mici preludii**, în anul al doilea, *Invențiunile la 2 și 3 voci* în anii următori. Povestea că pe parcursul anilor de conservator, unii dintre studenții cei mai avansați au reușit să descifreze și analizeze integral *Preludiile și fugile din Clavecinul Bine Temperat* de Bach.

Lecțiile sale se se distingeau prin măiestrie pedagogică, prin expunere clară și sistematică, prin valorificarea unui vast material informativ, prin competența și autoritatea indicațiilor. Așa cum arătam, mulți dintre elevii săi sunt astăzi profesori la școlile și liceele de muzică românești, sau lucrează la conservatoare din străinătate. Personal, pe parcursul timpului, am învățat enorm din exemplul devotatei mele profesoare. Am învățat mai ales să mă comport cu blândețe cu elevii și studenții mei, să-i încurajez în vederea obținerii unor rezultate bune.

Printre studenții doamnei Ghișoiu s-a remarcat Doina Jucu (absolventă a disciplinei *pian pedagogic*, care și-a dat doctoratul în anul 1980 la Cluj cu maestrul Sigismund Toduță și care activează în prezent la un conservator din Germania); dintre elevii săi particulari îi amintesc pe lect. univ. dr. Dragoș Călin, pe Mihnea Racoveanu și Dan Vlădescu, ultimii doi bucurându-se de apreciere la conservatoarele europene unde și-au desăvârșit studiile.

Contribuțiile doamnei Ghișoiu în cadrul sesiunilor științifice ale Conservatorului bucureștean au fost menționate deja în materialul elaborat de colegul nostru Dragoș Călin, cel care a consultat arhivele și a studiat comunicările științifice susținute de aceasta. Personal, am parcurs cu interes un studiu amplu dedicat muzicienilor din familia Bach, precum și un

material referitor la conținutul și metodele utilizate în cadrul lecțiilor de pian, care se aflau în biblioteca din str. Drubeta. Scrierile doamnei Ghișoiu despre muzică se distingeau prin profunzime, printr-o interpretare originală a datelor, printr-o expunere aleasă, de înaltă ținută intelectuală și profesională.

Concepțiile sale despre pedagogia și arta pianistică aveau la bază un criteriu unitar, aflat în conexiune cu factorii determinanți ai dezvoltării muzicii instrumentale și ai interpretării sub aspect istoric și estetic. Fenomenul muzical era abordat din punct de vedere pedagogic, stilistic, dar și prin prisma filozofiei culturii.

Doamna Ghișoiu a murit la începutul lunii februarie a anului 1993. A fost înmormântată la cimitirul Reînvierea din capitală. La funeraliile din 3 februarie, din partea catedrei de pian general de la Conservator a participat doamna profesoară Georgeta Ștefănescu-Barnea. Ca fostă elevă de suflet a doamnei Ghișoiu, am participat alături de mulți elevi ai dânzei din diferite generații la tristul eveniment. Printre aceștia se afla și Dragoș Călin, care s-a aflat la căpătâiul distinsei profesoare în ultimele clipe de viață.

Copiii care îi fuseseră elevi până de curând plângeau; unii dintre ei au renunțat la lecțiile de pian după moartea neprețuitei lor profesoare, pe care în taină o numeau cu duioșie „tanti Mira”. Erau cu toții conștienți că nimeni nu putea să înlocuiască afecțiunea, tactul pedagogic și generozitatea doamnei Ghișoiu.

Fiecare om își alcătuiește pe parcursul vieții sale un anumit edificiu afectiv. Măsura în care el există este dată de consistența acestui edificiu și de acei oameni pe care el i-a iubit și stimat cu bună credință. Acești oameni minunați – puțini la număr – care ne fac să nu regretăm că existăm, reprezintă stratul nostru protector, care ne ajută să trecem mai ușor peste dificultăți. Putem „face față” la ce ni se întâmplă, deoarece suntem înconjurați de un zid de ființe iubite, care ne ajută să mergem mai departe.

Doamna Mira Ghișoiu face parte din categoria oamenilor minunați, care ne-au dăruit mai mult decât se poate crede și pe care îi iubim cu aceeași mare intensitate până în ultima zi a vieții noastre.

Carmen Manea

Comunicare susținută la Simpozionul catedrei de Pian general din 3 mai 2011, intitulat *Nume de rezonanță în învățământul pianistic bucureștean*.

